

Biotopskydd för Lagmansro källmyr i Mjölby kommun

Länsstyrelsen Östergötlands beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 11 § miljöbalken ett område inom fastigheten Lagmansberga 6:1 som biotopskyddsområde med syfte enligt nedan. Biotopskyddsområdets gräns är markerad på bifogad karta, bilaga 1.

Motiv för beslutet

Det berörda området är ett kalkkärr med den speciella flora och fauna som är knuten till denna sällsynta biotop. Kärrret utgör livsmiljö för ett flertal rödlistade växt- och djurarter. Området behöver skötas med slåtter eller bete för att naturvärdena ska bevaras.

Delar av området ingår i ett riksintresse för naturvården och i det europeiska nätverket Natura 2000. Delar av kalkkärrret har högsta naturvärdesklass i kalkkärrsinventeringen. Även restaurerade delar har nu återfått mycket höga naturvärden.

Kalkkärren i länet återfinns främst på den kalkrika östgötslätten. Många av de östgötska kärren har förstörts genom utdikning under de senaste decennierna. Igenväxning på grund av upphörd hävd är en annan viktig orsak till biotopens kraftiga tillbakagång.

Enligt miljöbalken 7 kap. § 11 gäller att arbetsföretag som kan skada naturmiljön inte får utföras inom sådana mindre mark- eller vattenområden (biotoper) som utgör livsmiljö för utrotningshotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda.

Länsstyrelsen har därför möjlighet besluta att dessa biotoper skall omfattas av skyddet enligt ovannämnda paragraf. Enligt 7 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken (SFS 1998:1252) är kalkkärr en sådan skyddsvärd biotop.

Biotopskyddet har tillkommit för att främja bevarandet av den biologiska mångfalden genom att ge ett bättre skydd åt hotade arter och deras livsmiljöer.

Inga registrerade fornlämningar finns i området.

Miljöbalkens grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden (3 kap 6 §) anger att mark- och vattenområden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden och som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Lagmansro kalkkärr ligger inom ett sådant område. Genom biotopbeslutet skyddas kalkkärret mot åtgärder som skulle kunna skada naturmiljön och därigenom har syftet med hushållningsbestämmelserna i miljöbalken uppnåtts. Biotopskyddet är förenligt med kommunens översiktsplan.

Medgivande

Ägare och innehavare av särskild rätt till marken har lämnat skriftligt medgivande om bildande av biotopskyddsområdet 2015-06-25.

Remissynpunkter

Förslaget till beslut har skickats på remiss till markägare, övriga sakägare samt till Jordbruksverket, Riksantikvarieämbetet, Sveriges geologiska undersökning, Trafikverket, Mjölby kommun, Föreningen Östergötlands flora och Naturskyddsföreningen i Östergötland. Remissvar har inkommit från Jordbruksverket, Mjölby kommun och Trafikverket. Jordbruksverket avstår från att yttra sig, Mjölby kommun lämnar inga synpunkter men tycker att det är positivt att området skyddas och Trafikverket har inget att erinra mot förslaget.

Övrigt

Gränsen för området ska bestämmas och märkas upp i fält tillsammans med markägaren. Utmärkning i terrängen av gränsen för biotopskyddet ska ske.

Exempel på arbetsföretag som kan skada kalkkärrets naturmiljö är: dikning, dämning, grävning, schaktning, vattentäkt, markbearbetning, tippning av sten eller jordmassor, upplag, anläggningar, uppodling, skogsodling, ledningsdragnings, körning med motorfordon, användning av bekämpningsmedel eller gödselmedel.

För att bevara naturvärdena och den biologiska mångfalden ska områdets öppna karaktär bibehållas. De skötselåtgärder som behövs redovisas i bifogad beskrivning (bilaga 2).

Ersättning kan utgå för överenskomna vårdåtgärder som är viktiga för att naturvärden och biologisk mångfald skall bestå. Enligt miljöbalken 7 kap. § 11 får Länsstyrelsen efter särskild underrättelse vidta de åtgärder som behövs för att vårda området.

Området ingår sedan tidigare i Natura 2000-området Lagmansro källmyr (SE05230250) för vilket särskilda skyddsbestämmelser gäller parallellt med biotopskyddet. Livsmiljöer och arter som är utpekade enligt Natura 2000 ska

uppnå eller bevara ett gynnsamt tillstånd. Detta innebär att verksamheter eller åtgärder, innanför eller utanför Natura 2000-området, som kan orsaka betydande påverkan på områdets livsmiljöer, och/eller störa arter i området, kräver tillstånd enligt 7 kap. 28a § första stycket miljöbalken. Natura 2000-området Lagmansro källmyr och hot om de värden som skyddas specificeras i en s.k. bevarandeplan för området (tillgänglig på Naturvårdsverkets hemsida via "Kartverktyget Skyddad natur").

Fornlämningar är skyddade enligt kulturmiljölagen. Fornlämningar får inte rubbas, tas bort, grävas ut, täckas över, bebyggas, planteras eller på annat sätt ändras eller skadas. Skyddet gäller såväl de synliga lämningarna som de under markytan.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen, se bilaga 5. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning. Beslutet ska gälla omedelbart även om det överklagas.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av det tillförordnade länsrådet Sten Olsson med naturvårdshandläggaren Olle Jonsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också naturvårdsdirektören Mikael Norén, samhällsplaneraren Anette Eriksson, länsjuristen Karin Fridell, lantbrukskonsulenten Matilda Hansen och antikvarien Malin Svarvar medverkat.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilagor

1. Sändlista
2. Beslutskarta
3. Beskrivning av skötselåtgärder
4. Bevarandeplan för Natura 2000-området Lagmansro källmyr
5. Hur man överklagar

Sändlista

Ragnar Knutsson, Lagmansberga Storgård, 596091 Skänninge

Anne-Lie och Daniel Jerndahl, Lagmansberga Lagmansro 1, 596 91 Skänninge

Jordbruksverket (jordbruksverket@jordbruksverket.se)

Naturvårdsverket (registrator@naturvardsverket.se)

Riksantikvarieämbetet (registrator@raa.se)

Sveriges geologiska undersökning (sgu@sgu.se)

Trafikverket (trafikverket@trafikverket.se)

Mjölby kommun (mjolbykommun@mjolby.se)

Föreningen Östergötlands Flora (mail@ostgotaflora.se)

Naturskyddsföreningen Östergötland (goran.toss@gmail.com)

Reservatsförvaltningen (ulrica.sward@lansstyrelsen.se; lisa.johansson@lansstyrelsen.se)

Länets författningssamling

Tidningskungörelse

Bilaga 2

Karta tillhörande Länsstyrelsens beslut om biotopskyddsområdet Lagmansro 2019-xx-xx, i Mjölby kommun, dnr511-2370-14

Beskrivning och skötselåtgärder för biotopskyddsområdet Lagmansro

Beskrivning

Ungefär 3,5 km nordväst om Skänninge, öster om väg 206 mot Vadstena, ligger gården Lagmansro. Ca 100 m söder om gården, synligt från vägen, är ett kalkkärr beläget. Kalkhaltigt vatten från den branta isälvsformationen i väster översilar de svagt sluttande grusavlagringarna.

Kalkkärret med sitt källområde ingår i en tidigare betesmark där också en annan källa, som ligger utanför biotopskyddsområdet (Midsommarkällan) ingår. Området har en lång tradition som betad utmark, men under 1900-talet odlades större delen av betesmarken upp till åker och dikades. Endast källområdet i kärret undgick uppodlingen. Åkerbruket upphörde i mitten av 1900-talet och området har sedan växt igen med tät gräs- och högörtsväxtlighet och videsnår.

Biotopskyddsområdet utgörs dels av källområdet, med kontinuitet som kalkkärr, samt omgivande delar som restaurerats med unika metoder år 1995 och 2000. Buskväxtligheten röjdes då bort och därefter schaktades ett ca 30 cm tjockt matjordslager, ned till mineraljorden, bort. Sedan dess har växter och djur knutna till kalkkärrsmiljön spontant vandrat in från källområdet.

Kalkkärrsväxtligheten är nu väl etablerad i restaureringsområdet. Hela området har under senare halvan av 2010-talet skötts med slåtter. Utanför biotopskyddsområdet ansluter ytterligare en igenväxt del med tidigare åkermark, där Midsommarkällan ingår, vilket planeras att restaureras till kalkkärr på liknande sätt. Biotopskyddsområdet är endast svagt påverkat av tidigare dikningar och både biotopskyddsområdet och delarna som planeras att restaureras utanför området har god hydrologisk status. I källområdet finns blekeflarkar och det pågår kalktuffbildning.

Kärret hyser en rik och typisk kalkkärrsflora, både i källområdet och i den restaurerade delen. Dominerande arter är bland annat kärrknipprot, slankstarr, gräsull och näbbstarr. Här växer också kärrsälting, tagelsäv, majviva, tätört, vaxnycklar, ängsnycklar, vildlin och kanske fortfarande det rödlistade honungsblomstret (VU). Vissa arter som är mer typiska för fuktängar förekommer också t.ex. gökblomster och smörboll. Mossfloran är rik med bland annat mattor av späd skorpionmossa i källområdet, vilket är en art som ger bra förutsättningar för bl.a. kalkkärrsgrynsnäcka som ingår i Åtgärdsprogram för rikkärr. Denna mossart är svårspriidd men har spridit sig till den nordvästra delen av det restaurerade området, samt satt ut på försök på tre platser i södra/centrala delarna ca 2012 (ca 2x2 dm stora tuvor), vilka visade god överlevnad 2017 men deras status är oklar efter den torra sommaren 2018. Kärret hyser en rik och väldiversifierad snäckfauna vilken efter restaureringen spridit sig in också i de restaurerade delarna. Totalt har 26 arter av snäckor hittats under uppföljning i samband med restaureringen (år 2001-2005). Karakteristiska fuktmarksarter är ängsdvärgsnäcka, större bärnstenssnäcka, hjärtgrynsnäcka, kärrkonsnäcka och amfibisk dammsnäcka. Karakteristiska arter för rikkärr är den speciella, stora formen (f. *pratensis*) av ängspuppsnäcka, de sällsynta kalkkärrsgrynsnäcka (rödlistad i kategori NT och Natura 2000 art) och smalgrynsnäcka (Natura 2000 art). Karakteristisk för rikkärr i Östergötland är dessutom klubbspolsnäcka. Ytterligare en mycket sällsynt kalkkärrsart otandad grynsnäcka (rödlistad i kategori NT och Natura 2000 art) påträffades i kärret 1979 men kunde inte återfinnas 1998 eller 2001. Arten har återinplanterats i källområdet (från bestånd i Örbackens kalkkärr) 2015. Kontroll av om arten har etablerat sig planeras till 2020. Rödlistade arter, natura 2000-arter och fridlysta arter som påträffats i området redovisas i Tabell 1.

Tabell 1. Rödlistade arter, fridlysta arter och N2000-arter som påträffats i biotopskyddsområdet Lagmansro i sen tid (efter 1992). Till detta kommer en lång rad andra typiska arter för kalkkärrsmiljö (några anges i texten ovan). De flesta typiska kalkkärrsarter har spridit sig från källområdet till den del som restaurerats med bortschaktning av matjordslager 1995/2000. Förkortningar: VU=rödlistad sårbar; NT=rödlistad missgynnad; N2000=Natura 2000-art; F=fridlyst.

Art/taxa	Vetenskapligt namn	Kategori	kommentar
Smalgrynsnäcka	<i>Vertigo angustior</i>	N2000	Även restaurerad del
Kalkkärrsgrynsnäcka	<i>Vertigo geyeri</i>	NT, N2000	Även restaurerad del
Plattsäv	<i>Blysmus compressus</i>	NT	
Klasefibbla	<i>Crepis praemorsa</i>	NT	
Blodnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>cruenta</i>	F	Osäker förekomst
Ängsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>incarnata</i>	F	Även i restaurerad del
Vaxnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>ochroleuca</i>	F	Även i restaurerad del
Kärrknipprot	<i>Epipactis palustris</i>	F	Även i restaurerad del
Honungsblomster	<i>Herminium monorchis</i>	VU	Utgången?
Flugblomster	<i>Ophrys insectifera</i>	F	
Majviva	<i>Primula farinosa</i>	NT	Även i restaurerad del

Mål med skötselåtgärder

- Ett i huvudsak öppet, välhävdat kalkkärr. Enstaka videbuskar förekommer, särskilt vid kanter av kärret.
- Området hyser en typisk fauna och växtlighet knuten till kalkkärr inklusive livskraftiga bestånd av rödlistade arter, Natura 2000-arter och fridlysta arter
- Området har god hydrologisk status: Ingen inverkan från verksamheter och åtgärder som kan påverka hydrologin (frånsett gamla diken) förekommer.

Restaureringsbehov/engångsåtgärder

Inom biotopskyddsområdet och de restaurerade delarna finns inget restaureringsbehov utifrån befintlig hävd med slätter. Både i källområdet och anslutande delar som restaurerades 1995-2000 bedöms bevarandetillståndet som gott. Det är dock viktigt att vara uppmärksam på förändringar som kan ske under den succession som fortfarande pågår i den restaurerade delen.

- Stängsling och andra anordningar för betesdrift kan göras om beteshävd införs.
- Biotopskyddsområdet ska skötas med slätter och/eller bete. I källområdet bör i första hand slätter användas som skötselmetod.
- Røjning av buskar, vass, kavedun etc. kan göras om sådan oönskad växtlighet etablerar sig och kan försämra kalkkärrets bevarandetillstånd.

Karta 1. Ortofoto över biotopskyddsområdet Lagmansro (inringat med svart linje 1,2 ha).

